

ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรในตำบลภูคา
อำเภอปัว จังหวัดน่าน

The Needs for Extension of Arabica Coffee Production for Farmers in Phu Kha Sub-district,
Pua District, Nan Province

แสงรวี ไชยโย¹ นารีรัตน์ สีระสาร^{1*} และสินีนุช ครุทเมือง แสนเสริม¹

Sangrawee Chaiyo¹, Nareerut Seerasarn^{1*} and Sineenuch Khrutmuang Sanserm¹

Received: June 21, 2023

Revised: August 11, 2023

Accepted: August 18, 2023

Abstract: The purposes of this research were to study (1) socio-economic conditions, (2) Arabica coffee production conditions, and (3) extension needs of Arabica coffee production. The population of this study was 130 Arabica coffee farmers, Phu Kha Subdistrict, Pua District, Nan Province who registered as economic crop producer in the production year of 2022/2023 with Department of Agricultural Extension. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and ranking. The results of the research founded that most of farmers were male with an average age of 54.55 years old. The average members in household were 2.79 persons. They had Arabica coffee production experience of 5.56 years on average. Their average household income was 74,053.85 baht per year and an average household debt of 8,000.00 baht per year. Conditions of Arabica coffee production, most of the farmers get the breeding from buying companies. Using the method of propagation by seed, plant under the shade, use rainwater for cultivation, did not use of chemicals to control weeds, diseases and insects. In terms of the extension need production of Arabica coffee in the 2 highest levels on issue (1) Insect prevention (2) Disease prevention. Therefore, officials should follow up and visit farmers in the area continuously. Training to educate farmers on prevention and elimination of diseases and insects in Arabica coffee for farmers to apply the knowledge gained to use in the production of Arabica coffee.

Keywords: needs for extension, Arabica coffee production, Nan province

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้า และ (3) ความต้องการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้า ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตกาแฟอาราบิก้า ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการผลิต 2565/66 จำนวน 130 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.55 ปี มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.79 คน มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟอาราบิก้า เฉลี่ย 5.56 ปี

¹ วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี 11120

¹ Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120.

*Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

มีรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ย 74,053.85 บาทต่อปี และมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 8,000.00 บาทต่อปี สภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้พันธุ์มาจากบริษัทรับซื้อ ใช้วิธีการขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ปลูกได้ร่มเงา ใช้น้ำฝนในการเพาะปลูก ไม่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดวัชพืช โรค และแมลง ในส่วนของความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระดับมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) การป้องกันกำจัดแมลง (2) การป้องกันกำจัดโรค ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามและเยี่ยมเยียนเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการอบรมให้ความรู้เกษตรกรในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในกาแฟอาราบิก้า เพื่อให้เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิตกาแฟอาราบิก้า

คำสำคัญ: ความต้องการการส่งเสริม การผลิตกาแฟอาราบิก้า จังหวัดน่าน

คำนำ

กาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีการผลิตและการส่งออกเป็นอันดับที่ 29 ของโลก (สำนักการค้าสินค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2564) ปี 2564 มีพื้นที่ปลูกกาแฟทั่วประเทศทั้งสิ้น 268,211 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 228,555 ไร่ ผลผลิตรวมทั่วประเทศ 21,771 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564ก) ทั้งนี้ประเทศไทยมีความต้องการกาแฟอยู่ที่ประมาณ 78,900 ตันต่อปี จึงได้มีการนำเข้ากาแฟดิบจากประเทศเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และอินโดนีเซีย และมีการส่งออกเมล็ดกาแฟดิบ ซึ่งตลาดที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ซึ่งอัตรานำเข้ากาแฟดิบปี 2564 มีจำนวน 58,609.14 ตัน มูลค่า 110.69 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การนำเข้าสูงขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีจำนวน 44,831.73 ตัน มูลค่า 80.66 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจำนวน 13,777.41 ตัน มูลค่า 30.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564ข)

ภาคเหนือเป็นแหล่งการผลิตกาแฟที่สำคัญของประเทศไทย ปี 2564 การผลิตกาแฟคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.80 ของประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งการผลิต 8 จังหวัดหลัก ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ อุตรดิตถ์ พะเยา มีพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตทั้งหมด 99,759 ไร่ ผลผลิตรวม 9,081 ตัน ผลผลิตลดลงจาก ปี พ.ศ.2563 ที่มีผลผลิตจำนวน 11,174 ตัน ลดลง 2,093 ตัน ขณะที่ปี 2564 จังหวัดน่าน มีพื้นที่ปลูกกาแฟ 12,507 ไร่

โดยผลิตกาแฟอาราบิก้า มีพื้นที่ยืนต้น 10,919 ไร่ ให้ผลผลิตทั้งหมด 8,820 ไร่ ผลผลิตรวม 573 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 52 กิโลกรัมต่อไร่ และผลิตกาแฟโรบัสต้า มีพื้นที่ยืนต้น 1,588 ไร่ และให้ผลผลิตทั้งหมด 1,313 ไร่ ผลผลิตรวม 73 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 46 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 12.70 ของเนื้อที่ยืนต้น และมีผลผลิตรวม 646 ตัน ซึ่งลดลงจาก ปี พ.ศ. 2561 ที่มีผลผลิตรวมจำนวน 760 ตัน ลดลง 114 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตกาแฟที่สูง ขาดองค์ความรู้ในการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพ และยังมีวิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวแบบเดิม ซึ่งยังไม่มีการนำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ ปัญหาโรคและแมลง ที่ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ เกษตรกรจึงต้องมีการพึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ต่ำบลูกา เป็นแหล่งผลิตกาแฟของ อำเภอบัว จังหวัดน่าน ซึ่งในปี 2563 มีปริมาณผลผลิต 12.38 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2564 ที่มีปริมาณผลผลิต 9.96 ตัน ซึ่งปริมาณลดลง 2.42 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) เนื่องจากเกษตรกรยังคงประสบปัญหาด้านกระบวนการผลิต การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวส่งผลให้เกษตรกรในตำบลลูกา อำเภอบัว จังหวัดน่าน มีผลผลิตและรายได้ลดลง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงความต้องการในการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรในตำบลลูกา

อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรในอำเภอปัว จังหวัดน่าน ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ตอบโจทย์ต่อความต้องการของเกษตรกร สามารถแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาผลผลิต และกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพได้ในอนาคต

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66 ทั้งหมด จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้า (3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร นำผลการสัมภาษณ์เกษตรกรมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ด้วยการโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบ ระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.945 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดอันดับตามเกณฑ์คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยดังนี้ 1.00 - 1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 เท่ากับน้อย 2.61 - 3.40 เท่ากับปานกลาง 3.41 - 4.20 เท่ากับมาก และ 4.21 - 5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ด้านสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.20 เป็น เพศชาย ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ

ณัฐตากานต์ และพงษ์ศักดิ์ (2560) พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 72.2 และเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.55 ปี ร้อยละ 83.10 ไม่ได้รับการศึกษา รองลงมา ร้อยละ 7.70 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.20 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 3.10 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวนสมาชิกครัวเรือน เฉลี่ย 4.15 คน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยทำงานและออกจากพื้นที่ไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้แรงงานในการทำการเกษตรมีจำนวนน้อย โดยมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ จุฬารัตน์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกาแฟในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 44.31 ปี ไม่ได้รับการศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.50 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่เด็กจึงไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับสูง อีกทั้งเนื่องด้วยพื้นที่ห่างไกลเดินทางลำบาก และขาดเงินทุนในการศึกษา

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 74,053.85 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับจังหวัด ที่มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 246,671.04 บาทต่อปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 49,253.85 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.51 ของรายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 37,353.85 บาทต่อปี รายจ่ายรวมเฉพาะภาคการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 16,176.92 บาทต่อปี หนี้สินเฉลี่ย 8,000.00 บาท เกษตรกรร้อยละ 18.50 ใช้แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมา ร้อยละ 14.60 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 7.70 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรจากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 6.90 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรจากญาติพี่น้อง

2. สภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร

การผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.40 ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ซึ่งได้รับการสนับสนุนมาจากบริษัทรับซื้อ

ร้อยละ 23.10 ได้พันธุ์มาจากการเก็บเมล็ดพันธุ์เอง และร้อยละ 8.50 ได้พันธุ์มาจากการซื้อ ร้อยละ 96.20 ใช้วิธีการปลูกได้ร่มเงาของไม้ยืนต้นในสภาพป่า ร้อยละ 3.80 ใช้วิธีการปลูกกลางแจ้ง โดยไม่มีไม้ยืนต้นพรางแสง ร้อยละ 90.00 ใช้วิธีการปลูกในระยะร่อง 2 x 2 เมตร ร้อยละ 76.20 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 86.20 มีการกำจัดวัชพืช ร้อยละ 73.80 มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 100.00 ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวกาแฟอาราบิก้า โดยการผลัดกาแฟอาราบิก้าตามกระบวนการตามหลักวิชาการ จะทำให้สามารถพัฒนาผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2562) ส่วนการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร จำหน่ายผลผลิตเฉลี่ย 20.05 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาผลผลิตที่ทางบริษัทรับซื้อในราคาที่ดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้ราคาต่อผลผลิตมากกว่าการขายผลผลิตตามท้องตลาด ซึ่งราคาผลผลิตมีความใกล้เคียงกับบนพดล (2559) ศึกษาการผลิตและเทคนิคการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในจังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเฉลี่ย 19.43 บาทต่อกิโลกรัม

3. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้า

3.1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้า พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมเพื่อการผลิตกาแฟอาราบิก้า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การป้องกันกำจัดแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.40) และ (2) การป้องกันกำจัดโรค (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมาเกษตรกรมีความต้องการรับบริการส่งเสริมในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ (1) การควบคุมวัชพืช (ค่าเฉลี่ย 4.03)

รองลงมาเกษตรกรมีความต้องการรับบริการส่งเสริมในระดับปานกลาง 11 ประเด็น ได้แก่ (1) การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน (ค่าเฉลี่ย 3.40) (2) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.38) (3) การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์กาแฟ (ค่าเฉลี่ย 3.35) (4) การป้องกันการสูญเสียหน้าดิน (ค่าเฉลี่ย 3.27) (5) วิธีการขยายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.08) (6) การใช้อินทรีย์วัตถุ (ค่าเฉลี่ย 3.07) (7) การแปรรูปผลผลิตกาแฟ (ค่าเฉลี่ย 3.02) (8) การเก็บรักษาผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.01) (9) การใช้ปุ๋ยเคมี (ค่าเฉลี่ย 3.00) (10) วิธีการปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.66) และ (11) การคัดเลือกพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.62) ขณะที่เกษตรกรมีความต้องการรับบริการส่งเสริมในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การเตรียมพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.51) และ (2) การเตรียมดินปลูกกาแฟ (ค่าเฉลี่ย 2.39) ดัง (Table 1) เนื่องจากเกิดการระบาดของโรคและแมลงที่ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรลดลง ทำให้เกษตรกรมีความสนใจในด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงซึ่งสอดคล้องคล้อยกับงานวิจัยของณัฐิตากานต์ และพงษ์ศักดิ์ (2560) ศึกษารูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง พบว่า เกษตรกรได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโครงการหลวง และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูกให้คำปรึกษาร้อยละ 72.70 และมีความต้องการ คือ การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเรื่องโรคและแมลง การปรับปรุงแนวทางการประกันราคาผลผลิต การจัดกองทุนกู้ยืมความต้องการการสนับสนุนเครื่องมือในการผลิต และความต้องการการสนับสนุนด้านการตลาด

Table 1 The extension needs of Arabica coffee production for farmers

N=130

Needs	\bar{x}	S.D	Result	Ranking
1. Selection of planting areas	2.62	1.022	Moderate	14
2. Seed selection	3.35	0.834	Moderate	6
3. Preparing the planting area	2.51	1.080	Low	15
4. Method of growing	2.66	1.113	Moderate	13
5. Arabica coffee propagation	3.08	1.012	Moderate	8
6. Soil preparation for Arabica coffee planting	2.39	1.115	Low	16
7. Increasing soil fertility	3.40	0.813	Moderate	4
8. Prevention of soil loss	3.27	0.805	Moderate	7
9. Using natural organic matter	3.07	1.125	Moderate	9
10. Using chemical fertilizers	3.00	1.128	Moderate	12
11. Weed control	4.03	0.609	High	3
12. Arabica coffee diseases and prevention	4.34	0.578	Highest	2
13. Pest control	4.40	0.579	Highest	1
14. Post-harvest management	3.38	1.130	Moderate	5
15. Storing produce	3.01	1.299	Moderate	11
16. Processing of Arabica coffee products	3.02	1.378	Moderate	10
Average	3.22	0.976	Moderate	

3.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร พบว่า วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในภาพรวมในระดับมาก ซึ่งมีวิธีการส่งเสริมอยู่ 3 รูปแบบ เมื่อแยกเป็นรายประเด็น พบว่า (1) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.92) (2) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.57) และ (3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.42) ดัง (Table 2) โดยวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มเป็นวิธีที่เกษตรกรมีความ

ต้องการมากที่สุด เมื่อแยกรายประเด็น คือ เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้โดยการอบรม สาธิต และพาเกษตรกรไปดูแปลงเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งเกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำวิธีการจากที่ได้ไปดูในพื้นที่จริงมาปรับใช้ในพื้นที่ตัวเอง ให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันเหตุการณ์

Table 2 extension method needs of Arabica coffee production for farmers

N=130

Needs	\bar{x}	Result
1. Individual method	3.57	High
1.1 Extension officers visit the farm	4.11	High
1.2 Farmers come to contact the staff at the office	3.61	High
1.3 Contact by phone	3.00	Moderate

Table 2 (continued).

N=130

Needs	\bar{x}	Result
2. Group method	3.92	High
2.1 Training	3.98	High
2.2 Demonstration	3.92	High
2.3 Field trips/study trips	3.85	High
3. Mass method	3.42	High
3.1 Exhibitions	3.54	High
3.2 Technology transfer day event	3.52	High
3.3 Preparation of publications	3.39	Moderate
3.4 Radio program preparation	3.24	Moderate

สรุป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงวัยเข้าสู่ผู้สูงอายุ เนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างไกล ขาดโอกาสทางการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรายได้หลักของครัวเรือนมาจากภาคการเกษตร และกึ่งเกษตนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (อ.ก.ส.) การผลิตกาแฟอาราบิก้า เกษตรกรใช้วิธีการขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ใช้วิธีการปลูกได้ร่นเงา อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกเป็นหลัก โดยการดูแลรักษาใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ มีการกำจัดวัชพืช การกำจัดโรคและแมลง โดยไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระดับมากที่สุด ได้แก่ การป้องกันกำจัดแมลง และการป้องกันกำจัดโรค ซึ่งเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้โดยการอบรม สาธิต และศึกษาดูงาน เพื่อให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำวิธีการจากที่ได้เรียนรู้ในพื้นที่จริงมาปรับใช้ในพื้นที่ตัวเอง และเนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาในเรื่องของโรคและแมลงที่มีการระบาดในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในกาแฟอาราบิก้า ซึ่งเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ดังนั้นข้อเสนอแนะคือเจ้าหน้าที่ควรมีการติดตาม และเยี่ยมเยียนเกษตรกร

ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในกาแฟอาราบิก้า เพื่อให้เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมไปปรับใช้ในการผลิตกาแฟอาราบิก้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

- (1) ควรมีการส่งเสริมและให้คำแนะนำกับเกษตรกรเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องกระบวนการผลิตกาแฟอาราบิก้าให้กับเกษตรกร
- (2) ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในกาแฟอาราบิก้า ในรูปแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีการสาธิตและพาเกษตรกรไปศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกลับมาพัฒนาผลผลิตของตัวเอง
- (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการลงพื้นที่ติดตามและเยี่ยมเยียนเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2562. คู่มือการจัดการการผลิตกาแฟอาราบิก้า. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: www.doa.go.th/hc/sisakat/wp/uploads/2021/08/การผลิตกาแฟอาราบิก้า-1.pdf. (7 พฤศจิกายน 2565).

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: [www.https:// https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_coffee_63_fmdbd](https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_coffee_63_fmdbd). (20 พฤศจิกายน 2565).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2564. ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: [www.https:// https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_coffee_64_fmdbd](https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_coffee_64_fmdbd). (20 พฤศจิกายน 2565).
- จุฬารัตน์ คำภา. 2561. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกาแฟในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 131 หน้า.
- ณัฐิตากานต์ ปินทุภาค และพงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2560. รูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง. แก่นเกษตร 45 (ฉบับพิเศษ) 1: 523-524.
- นพดล อุปถัมภ์. 2559. การผลิตและเทคนิคการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 110 หน้า.
- สำนักงานค้าสินค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2564. สินค้ากาแฟและผลิตภัณฑ์กาแฟ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: [www.https://api.dtn.go.th/files/v3/60ab89bfef41404c064045a6/download](https://api.dtn.go.th/files/v3/60ab89bfef41404c064045a6/download). (13 พฤศจิกายน 2565).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564ก. กาแฟแยกตามพันธุ์ เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ปี 2564. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/Varieties%20coffee%2064.pdf. (13 พฤศจิกายน 2565).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564ข. ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.oae.go.th/view/1ตารางแสดงรายละเอียดกาแฟ/TH-TH>. (13 พฤศจิกายน 2565).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2564. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นรายภาค และจังหวัด พ.ศ.2547-2564. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.statbbi.nso.go.th>. (13 พฤศจิกายน 2565).